

Nekaj podatkov o strokovnem šolstvu

V prejšnji številki našega lista se je tovariš Rodoljub Čolaković v uvodniku »Nadaljnji razvoj šolstva« posebej zadržal pri problemu strokovnega šolstva. Poudaril je, da bo mogoče eno izmed osnovnih nalog naše socialistične graditve — delovno produktivnost — rešiti šele, ko bomo imeli dovolj ljudi višjih kvalifikacij in da se moramo s tem problemom v prihodnje več ukvarjati. V članku je prav tako posebej poudarjen pomen vzgoje v šolah in domovih bodočih kvalificiranih delavcev. Ugotovljeno je, da je stanje v mnogih naših strokovnih šolah in domovih nezadovoljivo. Problem kadrov za vzgojitelje v domovih učencev v gospodarstvu v industrijskih šolah še ni uspešno rešen.

V članku je bilo rečeno, da je bil z odločbo zveznega izvršnega sveta ustvarjen sklad za strokovne kadre in da bo po predlogu družbenega plana za prihodnje leto v tem skladu vsota 10 milijard din.

Nižje strokovne šole

Leto	Število učencev
1938—1939	770 69.872
1950—1951	1.120 120.334
1951—1952	916 110.988
1952—1953	869 101.577
1954—1955	892 111.654

Med temi šolami imajo večino šole učencev v gospodarstvu. V šolskem letu 1954—1955 jih je bilo 614 z okrog 80.000 učenci. Po drugi strani smo istega leta imeli 278 šol s praktičnim poukom 32.000 učenci.

Šole s praktičnim poukom obsegajo industrijske, obrtne, gradbeniške, kmetijske, prometne, ekonomske in medicinske šole. Zanimivo bo, če pokažemo tudi njihovo strukturo, in to v primerjavi med letoma 1939 in 1955.

Nižje strokovne šole s praktičnim poukom

Vrsta šole	1938-39	1954-55
Industrijske	—	106
Obrtne	305	101
Gradbene	—	1
Kmetijske	51	29
Prometne	—	2
Ekonomske	—	22
Medicinske	4	17
Skupaj	360	278

Srednje strokovne šole

Vrsta šole	1938-39	1954-55
Tehniške	16	28
Gradbene	—	13
Rudarske	—	3
Kmetijske	3	32
Prometne	4	7
Ekonomske	34	50
Medicinske	4	37
Skupaj	55	170

KVALIFIKACIJSKA SESTAVA ZAPOSLENEGA OSEBJA V INDUSTRIJI IN RUDARSTVU V L. 1954

Ljudska republika	Delavci (v odstotkih)			
	Visokokvalificirani	Kvalificirani	Polkvalificirani	Nekvalificirani
FLRJ	3,8	33,1	27,7	35,4
Srbija	3,9	32,3	20,8	43,0
Hrvatska	5,1	37,1	34,2	23,6
Slovenija	4,0	38,1	34,7	23,2
Bosna in Hercegovina	2,0	27,2	22,1	48,7
Makedonija	3,8	15,7	22,7	59,7
Črna Gora	3,6	25,6	24,8	46,0

Ljudska republika	Uslužbeni (v odstotkih)			
	Višje-strokovni	Srednje-strokovni	Nižje-strokovni	pomožni
FLRJ	11,1	33,7	33,1	22,1
Srbija	8,7	30,8	29,9	30,8
Hrvatska	15,2	39,2	29,2	16,4
Slovenija	21,5	42,7	27,7	8,1
Bosna in Hercegovina	9,9	33,4	28,8	27,9
Makedonija	4,8	17,7	51,0	26,5
Črna Gora	11,9	33,6	27,7	26,8

Podatki o delavcih in uslužbenih so bili zbrani z anketo v 259 izbranih podjetjih (brez vojne industrije), v kateri je zaposlenega 40% osebja v tej dejavnosti.

Iz teh dveh tabel je jasno razvidno, da je kvalifikacijska sestava zaposlenega osebja precej neugodna. Skoraj povsod prevladuje nekvalificirana in polkvalificirana delovna sila ob visokem odstotku nižjih strokovnih in pomožnih uslužbencev. Napredek naše industrije in povečanje delovne produktivnosti pa zahtevata predvsem povečanje visokokvalificirane in kvalificirane delovne sile. Izračunano je bilo, da se naše letne potrebe gibljejo okrog 11.000 visokokvalificiranih delavcev, 69.000 kvalificiranih in okrog 15.000 srednjih strokovnih uslužbencev. Če bi se te številke realizirale, bi občutno izboljšali sestavo delovne sile pri nas.

Pri sedanjem stanju našega strokovnega šolstva lahko to nalogo izpolnimo komaj s 50%. Strokovne šole lahko dajo največ 40.000 kvalificiranih delavcev in okrog 8.000 srednjih stro-

kovnih uslužbencev na leto.

Tukaj je potrebno naglasiti še dve stvari: neizpolnjevanje šolske obveznosti in slabo predizobrazbo učencev strokovnih šol. Tako ni na primer v letu 1955 od 2.449.000 šolskih zavezancev obiskovalo šolo okrog 500.000. Čeprav so te številke v upadanju v primerjavi s prejšnjimi leti, so še vedno take, da povzročajo resne težave pri nadaljnjem šolanju kadrov.

Prav tako je mogoče ugotoviti, da dosedanja politika, ki smo jo vodili glede odpiranja šol obveznega šolanja, ni bila popolnoma zadovoljiva z vidika usposabljanja strokovnih kadrov v gospodarstvu. V posameznih industrijskih bazenih, od koder dotekajo delavci v industrijo, ni bila v zadostnem obsegu širjena mreža obveznega šolanja, pa je tako prihajalo do stalnega dotoka kmečkega prebivalstva z osnovno šolo, pogosto pa tudi brez nje, v vrste industrijskih delavcev. To je večkratno škodljivo vplivalo tako na delovno produktivnost in fluktuacijo delovne sile kakor tudi na družbeno političnem polju.

Majhna središča za izbiro poklicev v podjetjih

Uslug te važne službe se ne poslužujemo dovolj

V Zagrebu že 25 let deluje ustanova, katere naloga je pomagati mladim ljudem pri izbiri poklica. O tem govori tudi sam njen naziv: Posvetovalnica za izbiro poklica. Pred začetkom novega šolskega leta pomaga ta ustanova mladincem in mladinkam, da si izberejo poklic, ki najbolj ustreza njihovim sposobnostim in delovnim zmožnostim. Na posvetovalnico se ne obračajo samo dijaki, ki končajo srednjo šolo, temveč tudi študentje, nato učenci v gospodarstvu, vojni in delovni invalidi ter osebe, ki imajo slušne okvare ali okvare vida.

Prav pretekle dni so bili najštevilnejši obiskovalci te ustanove maturanti. Razen iz Zagreba so prihajali v posvetovalnico tudi maturanti z Reke, Karlovca, Petrinje, Siska, Vitrovitice in celo iz Somborja. Zanimivo je, da ti po poreklu večinoma izhajajo iz delavskih in kmečkih družin. Iz družin uslužbencev in obrtnikov jih ni mnogo.

Uslužbeni posvetovalnice za izbiro poklica — a to so predvsem psihologi in medicinski strokovnjaki — poudarjajo, da prihajajo iz naših srednjih šol trije tipi maturantov. Prvi, ki so neorientirani, imajo smisel in želje za vse, ne pa za nekaj določene. Drugi so tisti, ki kolebajo v izbiri poklica, navadno med medicino in tehniko ali pravom, tehniko in veterino, predvsem med tistimi strokami, ki niso v ničemer sorodne. Tretji tip tvorijo tisti srednješolci, ki vedo, kaj hočejo, ki so se točno odločili, pa pred nadaljevanjem šolanja želijo preveriti svoje sposobnosti.

Med našimi maturanti še tipa. Maloštevilni pa so tisti, vedno prevladujeta prva dva ki se obračajo na psihologe in strokovnjake, da bi preverili svoje sposobnosti in nagnjenosti.

V Zahodni Nemčiji na primer, ki je sicer dobro znana so sposobnih strokovnjakov, je stanje popolnoma nasprotno. Tam se vsako leto 90 odstotkov maturantov podvrže preiskavi svojih sposobnosti in nagnjenj v posvetovalnicah za izbiro poklica. Prav tako je tudi v Avstriji in nekaterih drugih državah.

O pravem stanju v naši državi še ni točnih statističnih podatkov, računajo pa, da v treh posvetovalnicah za izbiro poklica, — zagrebški, beograjski in ljubljanski — psihologi in profesorji raziščejo sposobnosti samo ene desetine maturantov na leto.

Seveda je tako stanje mogoče razumeti, ker gre vendar za novo družbeno službo. Pred to službo sta šele perspektiva in razvoj glede na čedalje večje in vedno nove družbene in ekonomske potrebe po novih poklicih. Prav zaradi povečanja teh naših potreb se je tudi pokazalo, da te posvetovalnice ne morejo — pri sedanjih strukturi in organizaciji — uspešno opravljati svojo funkcijo. Zato se — lahko rečemo tudi spornato — pojavljajo prizadevanja po novi organizaciji službe za profesionalno usmeritev. Pomembno je, da prihajajo ta prizadevanja prav iz proizvodnje, iz delovnih kolektivov.

Nekatera večja podjetja, na primer Zagrebški električni tramvaj, Jugoslovanska državna železnica in »Rade Končar« so ustanovila nedavno lastne majhne centre za izbiro poklica. V teh centrih dela eden ali več industrijskih psihologov, ki skrbijo, da se znotraj kolektiva pravilno razporeja delovna sila, posebno novi delavci, nato skrbijo za rehabilitacijo delovnih invalidov in za podobne posele s področja profesionalne usmeritve.

Ustanavljanje posvetovalnic v samih kolektivih je vsekakor dobro in koristno. To med drugim omogoča, da se večje posvetovalnice za izbiro poklica bolj ukvarjajo s proučevanjem problemov, ki nastajajo v profesionalni usmeritvi mladine. Delo psihologa in drugih strokovnjakov, ki so s svojimi nasveti mladini na uslugo, dejansko ni zaman. S psihološkimi metodami in zdravniškim pregledom je mogoče z 90 odstotki sigurnosti ugotoviti sposobnost in nagnjenost mladega človeka za določen poklic. Dobra izbira poklica pa je zelo važna tudi za gospodarski razvoj države.

J. T.

»NAŠA SKUPNOST« nudi članom delavskih svetov, občinskih odborov in svetov ter organov družbenega upravljanja v šolstvu, zdravstvu, hišnih svetih in trgovini možnost uspešnega ekonomskega izobraževanja, ker objavlja članke, razprave in obvestila o vseh vprašanih delovnega upravljanja najavtoritativnejših virov.

Ker brez potrebnega ekonomskega in političnega znanja v organih družbenega upravljanja ni mogoče uspešno sodelovati in zlasti ne pravilno in kvalitetno ODLOČATI, segajte po »NAŠI SKUPNOSTI« in izpopolnite svoje znanje.

Strokovne šole ne morejo zadovoljiti potreb gospodarstva po kvalificiranih kadrih